

ผลของการประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการความกลัว ต่อความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ในเด็กวัยก่อนเรียน

พนิต พงศ์พิพัฒน์พันธุ์, วทม.
หอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลพัทลุง

บทคัดย่อ

บทนำ: ความกลัวของเด็กวัยก่อนเรียนเกิดจากจินตนาการ ซึ่งเด็กยังมีการรับรู้ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง แต่มีความคิดเป็นรูปธรรม เมื่อเด็กต้องรักษาตัวในโรงพยาบาล และต้องเผชิญกับความเจ็บปวดจากการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ จะทำให้เด็กเกิดความกลัวต่อต้าน และไม่ให้ความร่วมมือ

วัตถุประสงค์: เพื่อเปรียบเทียบผลของการประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการความกลัวต่อความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียน

วิธีการศึกษา: เป็นวิจัยเชิงทดลอง ชนิดศึกษาสองกลุ่มโดยการสุ่ม วัตถุประสงค์การทดลอง กลุ่มตัวอย่าง是孩子วัยก่อนเรียนอายุ 3 - 6 ปี ที่ให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำที่หอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม รพ.พัทลุง จำนวน 66 ราย ใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลาก เข้ากลุ่มทดลอง 33 ราย ดูแลโดยใช้แนวทางการจัดการความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ และสื่อการ์ตูนแอนิเมชั่น กลุ่มควบคุม 33 ราย ได้รับการตามมาตรฐานปกติ สังเกตพฤติกรรมความกลัวและพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบแมน-วิทนีย์ยู

ผลการศึกษา: กลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำต่ำกว่ากลุ่มควบคุม (26.39, IQR=10 vs 40.61, IQR=20.5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01$) และกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือมากกว่ากลุ่มควบคุม (42.14, IQR=6 vs 24.86, IQR=7) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$)

สรุป: แนวทางการจัดการความกลัวในการศึกษาครั้งนี้ ส่งผลให้เด็กวัยก่อนเรียนที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำ มีความกลัวลดลง ส่งเสริมความร่วมมือ และสร้างประสบการณ์ที่ดีด้านการพยาบาล

คำสำคัญ : ความกลัว ความร่วมมือ เด็กวัยก่อนเรียน การจัดการความกลัว การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e mail; ppanit@yahoo.co.th)

The effect of guideline application for management fear on fear from receiving intravenous infusion in pre-school children

*Panit Phongpipattanapan, M.Sc.
Pediatric ward, Phatthalung hospital*

Abstract

Background: Pre-school children's fear emerged from image. Children are having a perceptions that do not match with reality and more concrete ideas. When children of this age need to admit in the hospital, and they have to confront with pain from the intravenous infusion. The pain will make fear in the children, resistance, and non-cooperation.

Objective: To compare the effect of guideline application for fear management on fear from receiving intravenous infusion in pre-school children.

Methodology: This is experimental research with posttest only control group design. The sample was 66 pre-school children age 3-6 years who received intravenous infusion at the pediatric ward, Phatthalung hospital. Simple random sampling by using draw lots into 33 of the experimental group received guideline fear management and cartoon animation media while 33 of the control group received conventional intravenous infusion. Data were collected by fear behavior and cooperation behavior observation scale and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Mann-Whitney U test.

Results: The fear behavior score of the experimental group lower than the control group (26.39, IQR=10 vs 40.61, IQR=20.5) with significantly different ($p<.01$). The cooperation behavior score of the experimental group higher than the control group (42.14, IQR=6 vs 24.86, IQR=7) with significantly different ($p<.001$).

Conclusion: The fear management guideline in this study was the cause of pre-school children who received intravenous infusion to reduce fear, promoting cooperation, and creating a good experience.

Keywords: fear, cooperation, pre-school children, fear management, intravenous infusion

บทนำ

ความกลัวเป็นสิ่งปกติจะเกิดในช่วงของพัฒนาการปกติทั่วไป โดยเด็กเกือบทุกคนจะเกิดประสบการณ์การกลัวตลอดช่วงพัฒนาการ ตั้งแต่เป็นเด็กทารกจนถึงเป็นผู้ใหญ่ โดยที่ความกลัวปกตินั้นมักจะเป็นความกลัวที่ไม่รุนแรง เกิดเฉพาะกับช่วงอายุใดอายุหนึ่งและคงอยู่ไม่นาน¹ ในเด็กวัยก่อนเรียนส่วนใหญ่ความกลัวเกิดจากความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ และจินตนาการของตนเอง เนื่องจากเด็กวัยก่อนเรียนมีระยะพัฒนาการก่อนการเกิดความคิดอย่างมีเหตุผล² เด็กยังมีความคิดที่เอาตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง การรับรู้ยังพัฒนาไม่เต็มที่ มักมีการรับรู้ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง มีจินตนาการสูงและความคิดเป็นรูปธรรมมากกว่าเด็กในวัยอื่น³ ดังนั้นเมื่อเด็กวัยนี้ต้องรักษาตัวในโรงพยาบาล และต้องเผชิญกับความเจ็บปวด ซึ่งสาเหตุของความปวดส่วนใหญ่เกิดจากการทำหัตถการ โดยการแทงเข็มเพื่อให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำเป็นหัตถการที่พบบ่อย⁴ ที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด⁵ ความเจ็บปวดที่เกิดขึ้น จะทำให้เด็กรับรู้ในทางลบต่อการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำและทำให้เกิดความกลัวตามมา เกิดการต่อต้าน และไม่ให้ความร่วมมือ หากความกลัวไม่ได้รับการจัดการ อาจส่งผลต่อจิตใจ คือ เกิดความเครียด ความวิตกกังวล เด็กบางคนอาจมีอาการซึมเศร้า ไม่สนุกสนานร่าเริง มีปัญหาด้านการปรับตัว ขาดความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเองลดลง เมื่อจิตใจเกิดความเครียด ระบบประสาทอัตโนมัติในร่างกายถูกเร้าให้ทำงานมากขึ้น เช่น หัวใจ หลอดเลือด ปอด กระเพาะอาหาร หากระบบเหล่านี้ทำงานมากเกินไปอาจทำให้เกิดการเจ็บป่วยได้⁶

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า แนวทางการจัดการความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียนต้องมีการเตรียมทั้งเด็กและผู้ปกครองตั้งแต่มก่อนให้ ขณะให้ และหลังการให้สารน้ำ โดยก่อนให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ต้องมีการเตรียมเด็กโดยการให้ข้อมูลผ่านสื่อที่เด็กสนใจ สื่อควรเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม เช่น ให้ข้อมูลผ่านสื่อวีดิทัศน์ การเล่นเกม/การใช้สื่อหนังสือนิทานการ์ตูน การเล่นเกมบทบาทสมมติที่ถ่ายทอดเรื่องราวสถานการณ์การได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำที่ทำให้เด็กเห็นอย่างชัดเจน⁷ มีผลการศึกษาด้านการเตรียมเด็กโดยการให้ข้อมูลด้วยการแสดงบทบาทสมมติตุ๊กตาประดิษฐ์⁷ การเล่นเกม⁸ การใช้หนังสือการ์ตูนกับเด็กวัยก่อนเรียน⁹ แล้วทำให้พฤติกรรมความกลัวต่อกิจกรรมการรักษาพยาบาลลดลง ด้านผู้ปกครอง ต้องมีการเตรียมผู้ปกครองเพื่อการมีส่วนร่วม โดยการให้ข้อมูลเหตุผลและความจำเป็น

บทบาทในการสนับสนุนขณะได้รับการทำหัตถการ เช่น การรับฟังข้อมูล การคอยช่วยเหลือเด็กหยาบจับอุปกรณ์ให้สารน้ำจะทำให้เด็กมั่นใจและรับฟังข้อมูลมากขึ้น¹⁰ ขณะให้สารน้ำ ควรมีการจัดการกับความปวดและความกลัวของเด็กไปพร้อมๆกัน เช่น การใช้เทคนิคการเบี่ยงเบนความสนใจ การจัดสภาพแวดล้อมจะทำให้ความกลัวของเด็กวัยก่อนเรียนลดลง¹¹ ด้านผู้ปกครอง พยาบาลต้องกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการโอบกอด สัมผัส พูดปลอบโยนเด็กเพราะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะช่วยลดความกลัวของเด็กได้¹² และหลังการให้สารน้ำ ต้องมีการให้กำลังใจ เสริมแรงทางบวกให้กับเด็ก เช่น ให้คำชมเชย การให้ของรางวัลเล็กๆน้อยๆ เช่น สติกเกอร์ ด้านผู้ปกครอง ยังคงต้องมีส่วนร่วมในการโอบกอด สัมผัส และปลอบโยนเด็กเนื่องจากเด็กยังอาจรู้สึกเจ็บปวดอยู่ การปฏิบัติดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและให้ความร่วมมือในการทำหัตถการครั้งต่อไป⁷

หอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลพัทลุง มีแนวทางปฏิบัติในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำแก่เด็กอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน แต่วิธีการจัดการกับความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำของเด็กเป็นการปฏิบัติแบบทั่วไป เช่น การบอกเหตุผลความจำเป็น การให้ผู้ปกครองอยู่กับเด็กขณะให้สารน้ำ แต่การปฏิบัติเพื่อลดความกลัวในเด็กวัยก่อนเรียนยังไม่เป็นแบบแผน อาจเนื่องมาจากมีข้อจำกัดด้านเวลา ภาระงานที่มาก ความต้องการความรวดเร็วและความสะดวกของพยาบาล ทำให้เด็กเกิดความกลัว เกิดการต่อต้านไม่ให้ความร่วมมือ โดยบ่อยครั้งที่พบพฤติกรรมร้องไห้ การพูดจาต่อรอง การโวยวาย การดิ้นรนขัดขืน โดยการเกร็งตัว เตะ ถีบของเด็กขณะได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำ ก่อให้เกิดความยากลำบาก ไม่ประสบความสำเร็จในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในครั้งแรก ผลกระทบต่อมา คือ ผู้ป่วยเด็กต้องเจ็บหลายครั้ง เสี่ยงต่อการเกิดความไม่พึงพอใจ/ข้อร้องเรียนจากผู้ดูแลเด็ก อาจเกิดอันตรายหากเด็กได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำล่าช้า พยาบาลเองก็ต้องใช้เวลาในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำมากขึ้น และสิ้นเปลืองวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อเด็กต้องมีการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำเด็กก็จะยังคงมีความกลัว ปฏิเสธ และไม่ให้ความร่วมมือเหมือนเดิมหรือมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม รพ.พัทลุง

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาผลของการประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการความกลัวต่อความกลัวและความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ระหว่างเด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มทดลองกับเด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ระหว่างเด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มทดลองกับเด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

สมมติฐานการวิจัย

1. ภายหลังจากทดลอง เด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มทดลองจะมีคะแนนพฤติกรรมความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำต่ำกว่าผู้ป่วยเด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มควบคุม
2. ภายหลังจากทดลอง เด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มทดลองจะมีคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำสูงกว่าผู้ป่วยเด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มควบคุม

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ชนิดศึกษาสองกลุ่มโดยการสุ่ม วัตหลังการทดลอง (posttest only control group design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กวัยก่อนเรียน อายุ 3 - 6 ปี ที่รับไว้รักษาในหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลพัทลุง ระหว่างวันที่ 1 ธ.ค. 2562 - 29 ก.พ. 2563 และได้รับการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์การคัดเข้า คือ ไม่มีปัญหาด้านพัฒนาการ ไม่เจ็บป่วยวิกฤต/ฉุกเฉินที่ต้องให้การรักษาพยาบาลอย่างเร่งด่วน ไม่เป็นเด็กป่วยเรื้อรัง ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำเป็นครั้งแรกในการเข้ารับการรักษาในครั้งนี้ ผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัย ส่วนเกณฑ์การคัดออก คือ ถูกแทงเข็มเพื่อให้สารน้ำมากกว่า 1 ครั้ง คำนวณขนาดตัวอย่างจากโปรแกรม n4Studies โดยใช้สูตรทดสอบสำหรับการวิจัยเชิงทดลอง กรณีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างประชากรสองกลุ่ม¹³ จากงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนความกลัวของกลุ่มทดลอง= 18.50 S.D.= 3.83 และค่าเฉลี่ยคะแนนความกลัวของกลุ่มควบคุม=16.0 S.D.= 3.30 กำหนดค่าความคลาด

เคลื่อนที่ระดับ $\alpha = 0.05$ และ $(1-\beta) = 0.80$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 33 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย
 - 1) แนวทางการจัดการความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียน ประกอบด้วย ขั้นตอนก่อน ขณะ และเมื่อสิ้นสุดการให้สารน้ำ และการจัดสิ่งแวดล้อมในห้องทำหัตถการ
 - 2) สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง ให้น้ำเกลือเติมพลังที่ผู้วิจัยออกแบบเนื้อหา โดยมีสถานการณ์ คือ หนูยิ้มป่วยและต้องนอนโรงพยาบาล แพทย์ให้การรักษาโดยให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ขณะให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำแก่หนูยิ้ม พี่พยาบาลจะเป็นผู้บอกเล่าขั้นตอนแบบง่ายและสั้นพร้อมภาพประกอบ ส่วนหนึ่งเน้นการสะท้อนประสบการณ์และความรู้สึกปวดขณะได้รับการแทงเข็มให้สารน้ำ เพื่อช่วยลดความกลัวความเจ็บปวดของเด็กวัยก่อนเรียนที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำในครั้งนี้ ใช้เวลา 1 นาที 37 วินาที ทำการผลิตโดยหน่วยงานโสตทัศนูปกรณ์ โรงพยาบาลพัทลุง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย
 - 1) แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และประสบการณ์การได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำ
 - 2) แบบสังเกตพฤติกรรมความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มี 3 ด้าน คือ ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย 4 ข้อ ด้านการแสดงออกทางสีหน้า 4 ข้อ ด้านการพูดและการร้องไห้ 9 ข้อ รวม 17 ข้อ แบ่งการสังเกตเป็น 3 ระยะ คือ เริ่มเดินไปที่เตียงจนเข็มสำลีสีแอลกอฮอล์เสร็จสิ้น เริ่มแทงเข็มจนแทงเข็มเสร็จ และเริ่มต่อชุดให้สารน้ำจนถึงติดพลาสติกเสร็จ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ 0 คะแนน หมายถึง ไม่มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความกลัว และ 1 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความกลัว และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 สถานการณ์ ได้แก่ เริ่มเดินไปที่เตียงจนเข็มสำลีสีแอลกอฮอล์เสร็จ เริ่มแทงเข็มจนแทงเข็มเสร็จ และเริ่มต่อชุดให้สารน้ำจนถึงติดพลาสติกเสร็จ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ 0 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมไม่ให้ความร่วมมือ 1 คะแนน หมายถึง มีพฤติกรรมให้ความร่วมมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แนวทางการจัดการความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียน และสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย กุมารแพทย์ อาจารย์สาขาการพยาบาลเด็ก

และพยาบาลผู้มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยเด็ก > 10 ปี ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity) เท่ากับ 0.99 และ 0.89 ตามลำดับ หลังจากผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

แบบสังเกตพฤติกรรมความกลัว และแบบสังเกตพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย กุมารแพทย์ อาจารย์สาขาการพยาบาลเด็ก และพยาบาลผู้มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยเด็ก > 10 ปี ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity) เท่ากับ 0.98 และ 0.96 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม ก่อนนำไปใช้จริง และผู้วิจัยได้นำแบบสังเกตทั้ง 2 ส่วน มาหาค่าความเที่ยงของการสังเกต โดยใช้ผู้สังเกตทั้ง 2 ส่วน มาหาค่าความเที่ยงของการสังเกต โดยใช้ผู้สังเกต 2 ท่าน คือ ผู้วิจัย และพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 10 ปี จากกลุ่มตัวอย่าง 5 ราย ได้ค่าความเที่ยงของการสังเกต (inter-rater reliability) เท่ากับ 0.91 และ 0.93 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยทำฉลาก จำนวน 66 ใบ เขียนหมายเลข 1 และ 2 โดยหมายเลข 1 หมายถึง กลุ่มทดลอง และหมายเลข 2 หมายถึง กลุ่มควบคุม ทำการจับฉลากเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยผู้วิจัย กลุ่มละ 33 ราย และทำการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปจากผู้ปกครอง

กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยจะแจ้งให้ผู้ปกครองและเด็กทราบว่าต้องได้รับการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ อธิบายถึงเหตุผล การปฏิบัติตัว ผู้ปกครองสามารถอยู่กับเด็กขณะได้รับสารน้ำ และนำเด็กไปยังห้องหัตถการเพื่อให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมความกลัวและพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำของเด็กวัยก่อนเรียนทั้ง 3 ระยะ

กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยจะแจ้งให้ผู้ปกครองและเด็กทราบว่าต้องได้รับการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ เตรียมสิ่งแวดล้อมภายในห้องด้วยการตกแต่งฝาผนังด้วยรูปภาพการ์ตูน และใช้ผ้าคลุมเตียงหัตถการลายตุ๊กตา ผู้วิจัยแนะนำตัวเองกับเด็กและผู้ปกครอง ให้เด็กดูสื่อการ์ตูนแอนิเมชันโดยผู้วิจัยและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกระตุ้นความสนใจในการดูสื่อของเด็ก เปิดโอกาสให้สอบถามข้อสงสัย พยาบาลเตรียมอุปกรณ์การให้สารน้ำให้พร้อมใช้ก่อนทำการแทงเข็มขณะให้สารน้ำพยาบาลสวมเสื้อคลุมลายการ์ตูน ไม่สวมหมวก พยาบาล จัดทำให้เด็กนอนหงายโดยให้ผู้ปกครองเข้ามาอยู่กับเด็ก โอบกอด พุดคุย ปลอบโยนให้กำลังใจเด็กร่วมกับการ

ใช้อุปกรณ์ของเล่นที่เด็กชอบ พยาบาลเช็ดทำความสะอาดผิวหนังด้วยแอลกอฮอล์ชนิดแผ่นปราศจากเชื้อแช่เย็นไว้นาน 1 ชั่วโมง เพื่อช่วยลดความเจ็บปวดขณะแทงเข็ม กล่าวคำชมเชยเมื่อแทงเข็มเสร็จ สิ้นสุดการให้สารน้ำ พยาบาลกล่าวคำชมเชยและติดสติ๊กเกอร์รูปการ์ตูนก่อนนำเด็กไปส่งที่เตียง ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมความกลัวและพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำทั้ง 3 ระยะ

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลพัทลุง เลขที่ 6/2562 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมความกลัว และคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง ด้วยสถิติ Mann-Whitney U test

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การเปรียบเทียบความแตกต่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ การเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และประสบการณ์การได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีจำนวนเพศหญิง และเพศชายชายกลุ่มละเท่ากัน คือ 20 ราย (ร้อยละ 60.6) และ 13 ราย (ร้อยละ 39.4) ตามลำดับ โดยกลุ่มทดลองมีอายุอยู่ในช่วง 3 ปี - 3 ปี 11 เดือน และ 4 ปี - 4 ปี 11 เดือนมากที่สุด ร้อยละ 33.3 เท่ากัน ส่วนกลุ่มควบคุมมีอายุอยู่ในช่วง 3 ปี - 3 ปี 11 เดือนมากที่สุด ร้อยละ 36.4 กลุ่มทดลองกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 2 มากที่สุด จำนวน 12 ราย (ร้อยละ 36.4) ส่วนกลุ่มควบคุมกำลังศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมอนุบาลและอนุบาล 1 มากที่สุด จำนวน 12 ราย (ร้อยละ 36.4) และทั้ง 2 กลุ่ม มีประสบการณ์การเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และเคยมีประสบการณ์การได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำที่เท่ากัน คือ กลุ่มละ 29 ราย (ร้อยละ 87.9) ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=33)		กลุ่มควบคุม (n=33)		χ^2	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ						
ชาย	13	39.4	13	39.4	0.000	0.599
หญิง	20	60.6	20	60.6		
อายุ (ปี)						
3 ปี - 3 ปี 11 เดือน	11	33.3	12	36.4	0.613	1.000
4 ปี - 4 ปี 11 เดือน	11	33.3	10	30.3		
5 ปี - 5 ปี 11 เดือน	9	27.3	10	30.3		
6 ปี - 6 ปี 11 เดือน	2	6.1	1	3.0		
	Mean=4.00, SD=0.90		Mean=4.12, SD=1.02			
ระดับการศึกษา						
เตรียมอนุบาลและอนุบาล 1	11	33.3	12	36.4	0.273	0.872
อนุบาล 2	12	36.4	10	30.3		
อนุบาล 3	10	30.3	11	33.3		
ประสบการณ์เข้ารับรักษาในรพ.						
ไม่เคย	4	12.1	4	12.1	0.000	0.646
เคย	29	87.9	29	87.9		
ประสบการณ์ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำ						
ไม่เคย	4	12.1	4	12.1	0.000	0.646
เคย	29	87.9	29	87.9		

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความกลัวการได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

ผลวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความกลัวการได้รับสารน้ำทางหลอดเลือด

ต่ำกว่าเท่ากับ 26.39 (IQR=10) ส่วนกลุ่มควบคุมเท่ากับ 40.61 (IQR=20.5) และกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01$) ดังตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความกลัวการได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง ด้วย Mann-Whitney U Test

กลุ่มตัวอย่าง	n	Me	IQR	Mean Rank	Z	p-value
กลุ่มทดลอง	33	6	10	26.39	3.012	0.003
กลุ่มควบคุม	33	16	20.5	40.61		

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

ผลวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทาง

หลอดเลือดดำ เท่ากับ 42.14 (IQR=6) ส่วนกลุ่มควบคุม เท่ากับ 24.86 (IQR=7) และกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) ดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง ด้วย Mann-Whitney U Test

กลุ่มตัวอย่าง	n	Me	IQR	Mean Rank	Z	p- value
กลุ่มทดลอง	33	16	6	42.14	-3.700	0.000
กลุ่มควบคุม	33	10	7	24.86		

วิจารณ์

กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ เท่ากับ 26.39 (IQR=10) ส่วนกลุ่มควบคุม เท่ากับ 40.61 (IQR=20.5) โดยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความกลัวต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.01$) เป็นผลมาจากการที่เด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มทดลองได้รับการเตรียมความพร้อมในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำที่มีความสอดคล้อง ตอบสนอง เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการเด็ก โดยเด็กวัยก่อนเรียนจะมีพัฒนาการด้านอารมณ์ที่สำคัญคือ ความกลัว ซึ่งความกลัวเกิดจากความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ และจินตนาการของตนเอง เนื่องจากเด็กวัยก่อนเรียนมีระยะพัฒนาการก่อนการเกิดความคิดอย่างมีเหตุผล² เด็กยังมีความคิดที่เอาตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง การรับรู้ยังพัฒนาไม่เต็มที่ มักมีการรับรู้ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง มีจินตนาการสูงและความคิดเป็นรูปธรรมมากกว่าเด็กในวัยอื่น³ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์หลายๆ กิจกรรมมาใช้ ซึ่งผ่านการทบทวนแล้วว่ากิจกรรมเหล่านี้มีความสอดคล้องและช่วยลดความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำของเด็กวัยก่อนเรียนได้

กระบวนการวิจัยในขั้นตอนก่อนการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ผู้วิจัยมีการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนนำเด็กไปยังห้องหัตถการ ซึ่งจะช่วยลดความกลัวอุปกรณ์ของเด็กลงได้⁷ และที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การเตรียมเด็กโดยการให้ข้อมูลแก่เด็กและผู้ปกครองเกี่ยวกับขั้นตอนการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำโดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน ซึ่งผู้วิจัยและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกระตุ้นเด็กให้มีความสนใจต่อสื่อ

ที่ดู สอดคล้องกับหลายการศึกษาที่พบว่า การเตรียมเด็กโดยการให้ข้อมูลอย่างเหมาะสมกับวัยก่อนปฏิบัติกิจกรรมรักษาพยาบาลจะช่วยลดความกลัวของเด็กได้ เช่น การศึกษาของทัศนีย์ ไทยนิรันประเสริฐ, สมพร สุนทรภา, ศศิธร จันทรทิณ และฤติมาศ อัยวรรณ⁹ ที่ให้ข้อมูลด้วยหนังสือการ์ตูนกับผู้ป่วยเด็กกลุ่มทดลองอายุ 3 - 6 ปี ก่อนการพญาแบบฝอยละอองแล้วทำให้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความกลัวในกลุ่มทดลองมีค่าน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) การศึกษาของกัญญาวิรี เกิดมงคล และวรารณ ชัยวัฒน์⁸ ที่พยาบาลมีการเล่านิทานเกี่ยวกับสถานการณ์การได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำให้ผู้ป่วยเด็กฟัง ใช้อุปกรณ์การให้สารน้ำประกอบการเล่านิทาน และมารดาช่วยกระตุ้นให้เด็กสนใจนิทานและสัมผัสอุปกรณ์รวมทั้งสาธิตวิธีการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำแก่เด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำครั้งแรกแล้วพบว่า เด็กวัยก่อนเรียนมีความกลัวการได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของสมสร เรืองวรบูรณ์ และสุชาดา ปราณีชัย⁷ ที่มีการให้ข้อมูลเด็กวัยก่อนเรียนกลุ่มทดลองโดยการแสดงบทบาทสมมุติตุ๊กตาประดิษฐ์แล้วพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความกลัวการได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$)

ขั้นตอนขณะให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ผู้วิจัยมีการจัดสิ่งแวดล้อมโดยตกแต่งฝาผนังห้องด้วยภาพการ์ตูนใช้ผ้าคลุมเตียงหัตถการลายตุ๊กตา พยาบาลสวมชุดคลุมลายการ์ตูน ไม่สวมหมวกพยาบาล การปฏิบัติดังกล่าวจากการ

ศึกษาของจิตสิริ รุ่งใหม่, ดวงมล มงคลศิลป์, กัญญาวิร์ เกิดมงคล และสุพรรณ ดันประภา¹¹ ที่ใช้การเปิดซีดีนิทาน เพลงอีสปร่วมกับการจัดสภาพแวดล้อมให้พยาบาลสวม ชุดคลุมลายการ์ตูน ไม่สวมหมวก ตกแต่งห้องด้วยรูปภาพ การ์ตูนและของเล่นเด็กแล้วพบว่า เด็กวัยก่อนเรียน กลุ่มทดลองมีระดับความกลัวต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการใช้ลายตุ๊กตาและลายการ์ตูนที่ผ้าและฝาผนังให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก เนื่องจากพัฒนาการทางด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กวัยนี้ มีความสนใจตุ๊กตาที่มีลักษณะคล้ายคนจริงๆ เด็กหญิงจะชอบตุ๊กตานางแบบ เด็กผู้ชายจะชอบตุ๊กตาทหาร ตำรวจ ตุ๊กตายอดมนุษย์ เป็นต้น¹⁴ ซึ่งอาจช่วยให้เด็กเกิดความผ่อนคลายและลดความกลัวต่อสิ่งแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยได้ ขณะแห่งเข็มพยาบาลมีการเช็ดทำความสะอาดผิวหนังด้วยแอลกอฮอล์ชนิดแผ่นปราศจากเชื้อแช่เย็นเพื่อช่วยลดความเจ็บปวด สอดคล้องกับการศึกษาของเดิมสุข รัชสีทอง และวารภรณ์ ชัยวัฒน์¹² ที่ใช้การพยาบาลเพื่อลดความเจ็บปวดแล้วพบว่า เด็กมีความกลัวน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การศึกษาครั้งนี้เป็นการประยุกต์หลายกิจกรรมมาจัดการความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียน ดังนั้นความกลัวที่ลดลงอาจเป็นผลร่วมกันจากหลายๆ กิจกรรมได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความกลัวต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) แตกต่างจากการศึกษาที่กล่าวมา ที่ผลการทดสอบพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือ 0.001 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น เด็กป่วยเพศหญิงมีความกลัวมากกว่าเพศชาย เด็กป่วยที่เป็นบุตรคนแรกจะมีความกลัวมากกว่าบุตรคนอื่น³ และประสบการณ์เดิมของเด็กที่สามารถเผชิญความกลัวได้ ก็จะทำให้ครั้งนี้เด็กจะมีความกลัวน้อยลง¹⁵ โดยการศึกษาครั้งนี้ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ร้อยละ 87.9 เท่ากัน เคยมีประสบการณ์การได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำมาก่อน ซึ่งหากเด็กเคยมีประสบการณ์ที่ดี จะช่วยให้ครั้งนี้เด็กพร้อมเผชิญกับสิ่งต่างๆ ที่น่ากลัวได้ และทำให้มีความกลัวลดลง

กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ เท่ากับ 42.14 (IQR=6) ส่วนกลุ่มควบคุม เท่ากับ 24.86 (IQR=7) โดยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรม

ความร่วมมือในการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) อาจเป็นเพราะเด็กวัยก่อนเรียนได้รับการเตรียมทั้งก่อน ขณะ และหลังการให้สารน้ำเช่นเดียวกับการจัดการกับความกลัว การเตรียมดังกล่าวมีผลต่อความคิด การรับรู้ และความเข้าใจของเด็กมากขึ้น จากผลวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอันดับของคะแนนพฤติกรรมความกลัวต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) เมื่อความกลัวลดลงย่อมทำให้เด็กมีพฤติกรรมความร่วมมือมากขึ้น นอกจากนี้เด็กวัยก่อนเรียนเป็นวัยที่สามารถพัฒนาความร่วมมือและการมีส่วนร่วมได้โดยความต้องการทางสังคมของเด็กวัยนี้ คือ การได้รับความรักและการยอมรับจากพ่อแม่ พี่เลี้ยง ผู้ใหญ่ และเพื่อนในวัยเดียวกัน การได้รับการยกย่อง การได้รับคำชื่นชมจะส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือของเด็ก¹⁶ คล้ายกับการวิจัยในครั้งนี้โดยขณะให้สารน้ำพยาบาลมีการกล่าวคำชื่นชมกับเด็กเป็นระยะตั้งแต่เริ่มต้น เช่น เมื่อเด็กนอนบนเตียงนิ่งๆ เมื่อเด็กยื่นแขนให้ เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจว่าสามารถปฏิบัติได้และให้ความร่วมมือในขั้นตอนถัดไป ร่วมกับการกระตุ้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกล่าวคำชื่นชม เนื่องจากผู้ปกครองโดยเฉพาะมารดา มีความใกล้ชิด รู้จักเด็กมากที่สุด และเป็นที่ยรักของเด็ก คำชื่นชมดังกล่าวจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและการให้ความร่วมมือของเด็ก และเมื่อขั้นตอนสิ้นสุดการให้สารน้ำพยาบาลกล่าวคำชื่นชมและติดสติ๊กเกอร์รูปการ์ตูนให้แก่เด็ก การปฏิบัติทั้งหมดที่กล่าวมาจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมความร่วมมือในการทำหัตถการครั้งนี้และครั้งต่อไป⁷

สรุป

ผลของการประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียนครั้งนี้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เตรียมเด็กวัยก่อนเรียนที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำเพื่อลดความกลัว เพิ่มความร่วมมือ และสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. การใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชันอาจไม่เหมาะสมสำหรับการให้ข้อมูลเด็กที่ต้องให้สารน้ำในเวรบาย-ดิก เนื่องจากเด็กอาจไม่มีความพร้อมต่อการรับข้อมูล
2. สามารถนำแนวทางไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาลอื่นๆ เช่น การเจาะเลือด การฉีดยา การ

เจาะหลัง การพ่นยา เป็นต้น

3. ควรศึกษาเพิ่มเกี่ยวกับผลของการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะบางกิจกรรมจากการวิจัยครั้งนี้ เช่น การใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน การจัดสภาพแวดล้อมต่อความกลัวการ

ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียน และความคิดเห็นของพยาบาลผู้ปฏิบัติ ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการประยุกต์ใช้แนวทางดังกล่าวเพื่อเพิ่มคุณภาพการดูแลตามแนวทาง

เอกสารอ้างอิง

- Gullone E, King NJ. Psychometric evaluation of a revised fear survey schedule for children and adolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 1992;33(6):987-98.
- Piaget J. *The child and reality: problems of genetic psychology*. NY: Crossman Publishers; 1973.
- Hurlock EB. *Child development*. 6th ed. Auckland: McGraw Hill; 1978.
- กนกจันทร์ เข้มningar. หัตถการแทงน้ำเกลือผู้ป่วยเด็ก: กลยุทธ์การพยาบาลสู่ความสำเร็จ. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*. 2555; 35(2):131-9.
- อลิษา ทริพย์สังข์, เสน่ห์ ขุนแก้ว, มณฑา อุดมเลิศ. การจัดการกับความกลัวความเจ็บปวดจากการแทงเข็มในเด็ก : ปฏิบัติการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยเด็ก. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 2560;18(พิเศษ):25-31.
- พนม เกตุมาน. การส่งเสริมสุขภาพจิตใจ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.; 2550.
- สมสมร เรืองวรบูรณ์, สุชาดา ปราบมีชัย. ผลของการแสดงบทบาทสมมุติตุ๊กตาประดิษฐ์ต่อความกลัวของเด็กวัยก่อนเรียนที่ได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำ. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*. 2559;25(3):144-54.
- กัญญาวีร์ เกิดมงคล, วราภรณ์ ชัยวัฒน์. ผลของการให้ข้อมูลแบบรูปธรรม - ปรนัยร่วมกับการมีส่วนร่วมของมารดาต่อความกลัวการได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำของเด็กวัยก่อนเรียน. *วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 2559;28(2):25-34.
- ทัศนีย์ ไทยนิรันดร์ประเสริฐ, สมพร สุนทรภา, ศศิธร จันทรทิณ, ฤติมาศ อัยวรรณ. ผลของการใช้หนังสือการ์ตูนต่อความกลัวการได้รับยาแบบฝอยละอองในผู้ป่วยเด็กวัยก่อนเรียน. *วารสารพยาบาลศาสตร์*. 2560;35(3):14-24.
- Ball JW, Bindler RC. *Pediatric nursing caring for children*. 3rd ed. New Jersey: Pearson education; 2003.
- จิตสิริ รุ่งใหม่, ดวงกมล มงคลศิลป์, กัญญาวีร์ เกิดมงคล, สุพรรณ ดันประภา. ผลของการใช้เทคนิคการเบี่ยงเบนความสนใจร่วมกับการจัดสภาพแวดล้อมต่อความกลัวการได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำของผู้ป่วยเด็กวัยก่อนเรียน. *วารสารการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ไทย*. 2561;5(2):55-68.
- เต็มสุข รัชศรีทอง, วราภรณ์ ชัยวัฒน์. ผลการพยาบาลเพื่อลดความเจ็บปวดและการพยาบาลแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมต่อความกลัวการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำในเด็กวัยก่อนเรียน. *วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 2559;28(1):67-78.
- Bernard R. *Fundamental of biostatistics*. 5th ed. Duxbery: Thomson learning; 2000.
- กมลทิพย์ ชลัษธรรมเนียม. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กป่วยวัยก่อนเรียนที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล. *วารสาร มลภ. วิชาการ*. 2557;17(1):155-67.
- Carr TD, Lemanek KL, Armstrong FD. Pain and fear rating: clinical and implications of age and gender differences. *Journal of Pain and symptom management* 1998;15(5):305-13.
- เสกสรร มาตวังแสง, สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, ราชนีย์ บุญธิมา. การศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของเด็กปฐมวัย. *วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชนมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 2560; 5(1):55-76.